

Верховний
Суд

Реформа судоустрою в економічній сфері: Створення нових спеціалізованих судів та їх вплив на майбутнє господарське судочинство

Ірина Кондратова,
суддя Верховного Суду

Господарські суди

Статистичні дані

Основні категорії спорів, що розглядаються господарськими судами та їх питома вага серед розглянутих

Категорія спору	Питома вага
Справи майнового характеру та щодо виконання договорів	63,1 %
Справи пов'язані з банкрутством	16,4 %
З інших спорів	9,2 %
Справи із земельних відносин	3,8 %
Справи про укладення, зміну, розірвання договорів та визнання їх недійсними	2,9 %
Щодо захисту права власності	1,7 %
Справи з корпоративних відносин	1,5 %
Щодо застосування антимонопольного законодавства	0,8 %
Справи щодо захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності	0,6 %

Середній термін перебування процесуальних звернень на розгляді

	2021			2022		
	Розглянуто (усього)	Залишок нерозглянутих звернень на кінець звітного періоду	Середній термін перебування процесуальних звернень на розгляді	Розглянуто (усього)	Залишок нерозглянутих звернень на кінець звітного періоду	Середній термін перебування процесуальних звернень на розгляді
Місцеві господарські суди	178 656	43 347	89	119 047	45 377	139
Місцеві адміністративні суди	437 090	184 252	154	386 016	123 845	117
Місцеві цивільні суди	657 161	294 651	164	434 919	202 195	170
Апеляційні господарські суди	48 598	8 937	67	30 096	7 959	97
Апеляційні адміністративні суди	131 888	31 640	88	96 964	32 414	122
Апеляційні цивільні суди	78 858	26 879	124	51 422	23 138	164
Касаційний господарський суд	12 504	1 867	54	7 156	1 510	77
Касаційний адміністративний суд	53 254	13 544	93	41 035	10 186	91
Касаційний цивільний суд	24 918	8 046	118	16 233	5 680	128

Ефективність судочинства

Показники відсотку розгляду справ у судах:

I інстанції становить – 96,8 % у 2022 році та 97,9 % у 2021 році;

II інстанції – 100,9 % у 2022 та 97,7 % у 2021;

Касаційна інстанція відповідно – 105 % та 97,6 %.

Відповідно до рекомендацій Європейської комісії з питань ефективності правосуддя стандартом, який свідчить про ефективність здійснення судочинства, є показник 95–105 %.

Якість розгляду справ у судах

- ✓ I інстанція - скасовано 3,3 % від ухвалених місцевими судами у 2022 році та 4,2 % у 2021 році;
- ✓ II інстанція – скасовано 6,8 % від ухвалених апеляційними судами та 5,6 % – у 2021;

Міжнародні комерційні суди

Глобальні тенденції

Огляд основних міжнародних комерційних судів світу

Назва суду	Юрисдикція / регіон	Рік створення
London Commercial Court / Лондонський комерційний суд	Велика Британія / Європа	1895
Commercial Division of the New York State Supreme Court / Комерційний відділ Верховного суду штату Нью-Йорк	США / Північна Америка	1995
Dubai International Financial Centre Court / Суд Міжнародного фінансового центру Дубая	ОАЕ/ Середній Схід	2006
Qatar International Court and Dispute Resolution Centre / Катарський міжнародний суд і центр вирішення спорів	Катар / Середній схід	2010
Singapore International Commercial Court / Міжнародний комерційний суд Сінгапуру	Сінгапур / Азія	2015
Abu Dhabi Global Market Courts / Абу-Дабі Глобал Маркет суди (ADGM)	ОАЕ / Середній Схід	
The Kazakhstan Astana International Financial Centre / Міжнародний фінансовий центр Казахстан Астана	Казахстан / Азія	2017
China International Commercial Court / Міжнародний комерційний суд Китаю	Китай / Азія	2018
The Chamber for International Commercial Disputes of the Frankfurt Regional Court / Палата з міжнародних комерційних спорів Франкфуртського регіонального суду	Німеччина / Європа	
Chambre commerciale internationale de la Cour d'appel de Paris/ Міжнародна торгова (комерційна) палата Апеляційного суду Парижа	Франція / Європа	
International and European Commercial Chamber of the Paris Court / Міжнародна та Європейська комерційна палата Паризького суду		
Netherlands Commercial Court / Комерційний суд Нідерландів	Нідерланди / Європа	2019
Brussels International Business Court / Брюссельський міжнародний бізнес суд	Бельгія / Європа	2020
Stuttgart Commercial Court / Комерційний суд Штутгарта	Німеччина / Європа	
Mannheim Commercial Court / Торговий суд Маннгейма		

Основні риси комерційних судів у встановленій юрисдикції

	London Commercial Court Лондонський комерційний суд	Commercial Division of the New York State Supreme Court Комерційний відділ Верховного суду штату Нью-Йорк
Рік створення	1895	1995
Юрисдикція	<ul style="list-style-type: none"> • Будь-яка претензія, що виникає внаслідок торгівельної або комерційної операції • За домовленістю сторін	<ul style="list-style-type: none"> • Комерційні справи, що перевищують 500 000 \$ • За домовленістю сторін
Судді	<ul style="list-style-type: none"> • До 15 національних суддів (наразі 13) • Іноземні судді заборонені	<ul style="list-style-type: none"> • 25 національних суддів • Під керівництвом головного судді Джанет Діфіоре • Іноземні судді заборонені
Право, що регулює	<ul style="list-style-type: none"> • Англійське право	<ul style="list-style-type: none"> • Закон штату Нью-Йорк
Навантаження (кількість справ)	<ul style="list-style-type: none"> • 1 013 заяв у 2020 • у 77 % брала участь принаймні одна іноземна сторона у 2019 • 43 % суто міжнародні	<ul style="list-style-type: none"> • 452 414 справ у 2019 році

Регіональні та геополітико-економічні комерційні суди (континентальна Європа)

	Міжнародна торгова палата Апеляційного суду Парижа	Міжнародна палата з комерційних справ у Франкфуртському регіональному суді	Комерційний суд Нідерландів	Брюссельський міжнародний бізнес суд
Рік створення	2018	2018	2019	2018-2020 (не створено)
Юрисдикція	<ul style="list-style-type: none"> Транснаціональні комерційні спори за домовленістю сторін 	<ul style="list-style-type: none"> Міжнародні комерційні спори за домовленістю сторін 	<ul style="list-style-type: none"> Міжнародні комерційні справи за домовленістю сторін 	<ul style="list-style-type: none"> Міжнародні спор за домовленістю сторін
Судді	<ul style="list-style-type: none"> англомовні французькі судді 	<ul style="list-style-type: none"> німецькі державні судді та непрофесійні судді іноземні судді заборонені 	<ul style="list-style-type: none"> голландські судді іноземні судді заборонені 	<ul style="list-style-type: none"> головуючий та непрофесійні судді іноземні судді дозволено
Право, що регулює	<ul style="list-style-type: none"> Французьке сторони можуть обрати іноземне право 	<ul style="list-style-type: none"> Німецьке право 	<ul style="list-style-type: none"> Голландське та іноземне право 	<ul style="list-style-type: none"> за домовленістю сторін
Навантаження (кількість справ)	<ul style="list-style-type: none"> немає даних 	<ul style="list-style-type: none"> немає даних 	<ul style="list-style-type: none"> немає даних 	<ul style="list-style-type: none"> немає даних

Міжнародні комерційні суди (Близький схід)

- ❑ На Близькому Сході є три добре відомі міжнародні комерційні суди (ICC): DIFC Court у Дубаї (створений у 2006 році), QIC у Катарі (створений у 2010 році) та ADGM Court в Абу-Дабі (створений у 2015 році).
- ❑ Порівняльні дослідження показують, що ці суди мають низку схожих рис, наприклад, складаються з національних та іноземних суддів і мають англійську мову як мову суду.
- ❑ Ці суди розташовані у «вільних зонах» або економічних зонах на Близькому Сході, які мають суттєво відмінні правові системи від країн, у яких вони розташовані, і тому вважаються «юрисдикційними винятками».
- ❑ ICC на Близькому Сході були створені для підвищення довіри, покращення якості судових рішень та залучення інвесторів шляхом впровадження системи загального права, яка популярна у вирішенні транснаціональних комерційних спорів.

Суд Міжнародного фінансового центру Астани в Казахстані (AIFC)

- ✓ Створений у 2017 році, схожий на МКС на Близькому Сході
- ✓ судді - іноземці
- ✓ Знаходиться в особливій економічній зоні, використовує систему загального права Великобританії
- ✓ Має виключну юрисдикцію щодо спорів, пов'язаних з діяльністю МФЦА та спорів, віднесених до його компетенції за угодою сторін
- ✓ Незалежний від судової системи Республіки Казахстан,
- ✓ має власні процедурні правила на основі принципів і процесуальних норм права Англії та Уельса та стандартів провідних світових фінансових центрів
- ✓ Передбачена прискорена процедура розгляду невеликих позовів на суму до 150 тис. доларів США
- ✓ Використовує систему електронного документообігу для подачі позову в електронному вигляді з будь-якої точки світу без необхідності фізичної присутності
- ✓ За даними сайту з 2017 року розглянув 50 справ

Компетенція міжнародних комерційних судів

- ✓ Правила міжнародних комерційних судів відповідають спеціальному положенню про "міжнародність" як частину вимог до компетенції
- ✓ Предметна юрисдикція міжнародних господарських судів відрізняється від країни до країни, але як правило це спори щодо міжнародних контрактів
- ✓ Для подання справи в міжнародний комерційний суд потрібна угода про вибір суду та конкретна згода сторін.

Мова

Використання англійської мови як ключової переваги

- ✓ Англійська мова є мовою міжнародної торгівлі
- ✓ Суди, які хочуть залучити міжнародні спори до своєї юрисдикції, повинні гарантувати, що їхні процеси можуть вестись англійською мовою

Використання англійської мови в міжнародних комерційних судах в Європі

- ✓ Новоутворені міжнародні комерційні суди не ввели обов'язковий розгляд англійською мовою як ключову перевагу. Це є альтернативою
- ✓ У французьких міжнародних комерційних судах використання англійської мови зіткнулося з ключовими проблемами.

Компроміс щодо використання англійської мови у французьких міжнародних комерційних судах

- ✓ Процесуальні акти складаються французькою мовою
- ✓ Документальні докази можуть бути подані англійською мовою без перекладу
- ✓ Судові засідання ведуться французькою мовою
- ✓ Сторони, експерти та свідки, які виступають перед судом, можуть використовувати англійську мову
- ✓ Остаточне рішення виноситься французькою мовою, але супроводжується перекладом англійською мовою під присягою, щоб полегшити його негайне виконання в інших юрисдикціях.

Вдосконалення судової системи
у сфері вирішення міжнародних комерційних
спорів в Україні

Варіанти вдосконалення судової системи за кращими практиками ЄС (за даними USAID)

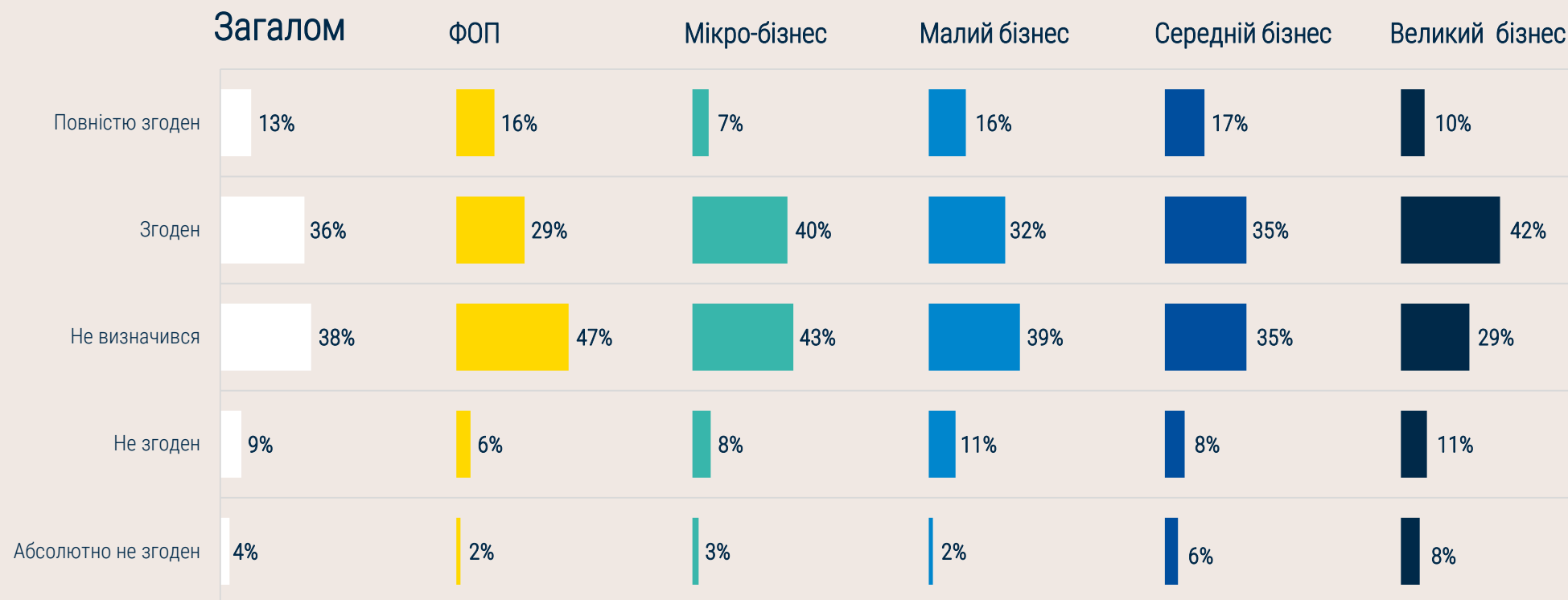
- а) створення вищого спеціалізованого комерційного суду;
- (b) створення спеціалізованих палат і/або колегій в існуючих судах;
- (c) запровадження спеціалізації окремих суддів в існуючих судах.

Користь створення спеціалізованих палат при діючих господарських судах з виключною юрисдикцією у сфері міжнародної торгівлі та комерції

Щодо створення спеціалізованих палат, 49% респондентів погоджуються із цією тезою, 38% не визначилися. Серед великих підприємств зафіксована відносно значна частка не згодних – 19%.

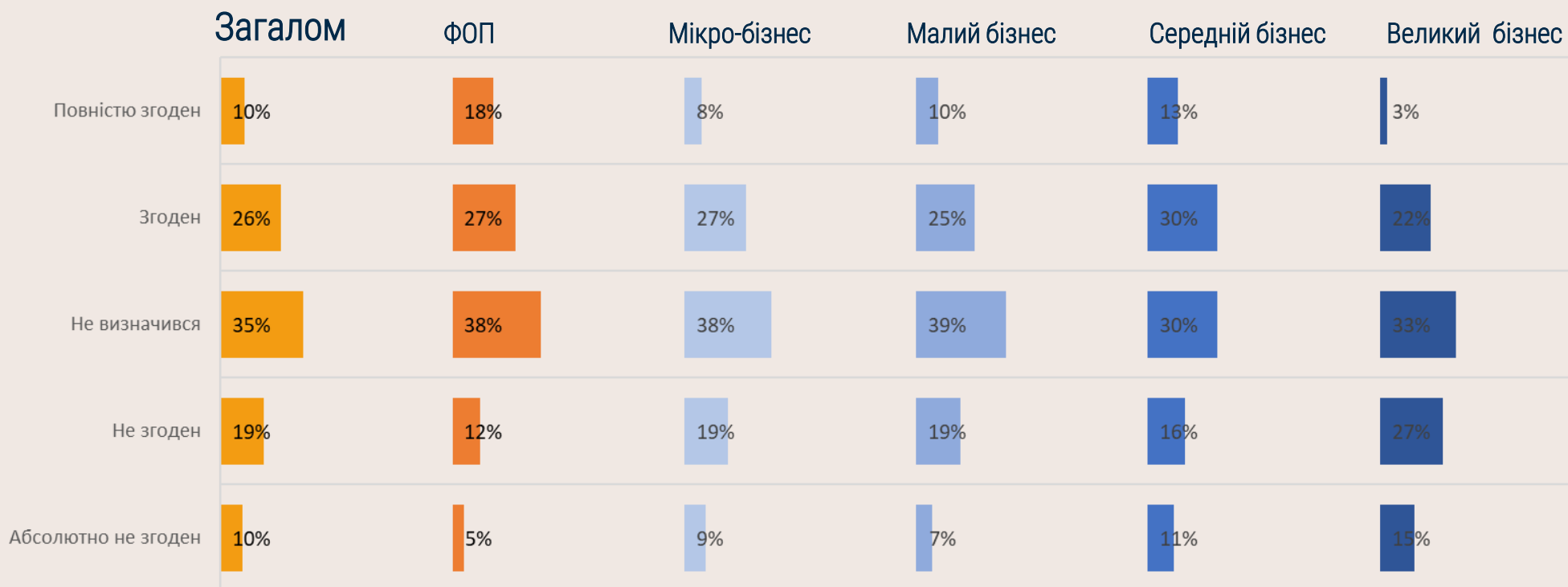
Наскільки ви погоджуєтесь із твердженням “Було б дуже корисно створити спеціалізовані палати при діючих господарських судах з виключною юрисдикцією у сфері міжнародної торгівлі та комерції”?

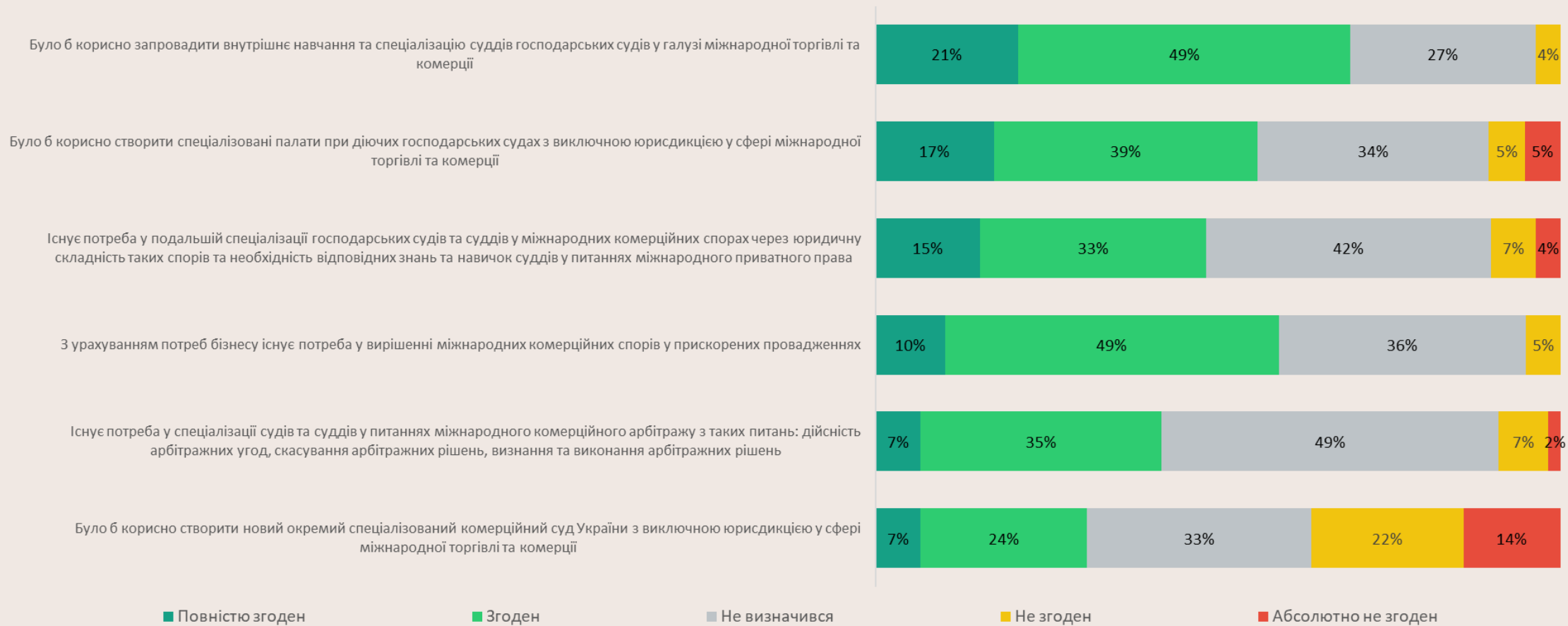
Користь створення нового окремого спеціалізованого комерційного суду України з виключною юрисдикцією у сфері міжнародної торгівлі та комерції

Щодо користі від створення нового спеціалізованого комерційного суду, то з цією тезою не погоджується найбільша частинна опитаних (порівняно до інших тез) – 29%. Найбільша частка незгодних – серед великих підприємств, 42%.

Наскільки ви погоджуєтесь із твердженням “Було б дуже корисно створити новий окремий спеціалізований комерційний суд України з виключною юрисдикцією у сфері міжнародної торгівлі та комерції”?

Рівень згоди із тезами щодо поліпшення ситуації із вирішенням міжнародних комерційних спорів

Висновки

1. Збільшення кількості спорів, що підлягають розгляду в письмовому провадженні, може допомогти підвищити ефективність господарських судів та скоротити строки розгляду справ.
2. Спеціалізація суддів щодо розгляду інвестиційних спорів та посилення арбітражного врегулювання можуть допомогти захистити інтереси інвесторів.
3. Створення спеціалізованих палат та колегій суддів для розгляду міжнародних комерційних спорів може бути ефективним варіантом за прикладом Франції.
4. Створення нового суду у країні, яка перебуває в стані війни, може бути економічно невиправданим з огляду на недостатню кількість справ та складну економічну ситуацію в країні.
5. Управлінські рішення щодо створення нового суду мають бути поінформованими і враховувати думку представників судової влади та ключових зацікавлених осіб у сфері ведення бізнесу.
6. Доцільно провести публічне обговорення в юридичній спільноті щодо створення нового суду у країні, яка перебуває в стані війни, та його юрисдикції.

Верховний
Суд

Дякую за увагу!